

ZDZISŁAW KRZEMIŃSKI

ETYKA
ADWOKACKA

TEKSTY, ORZECZNICTWO, KOMENTARZ

3. WYDANIE

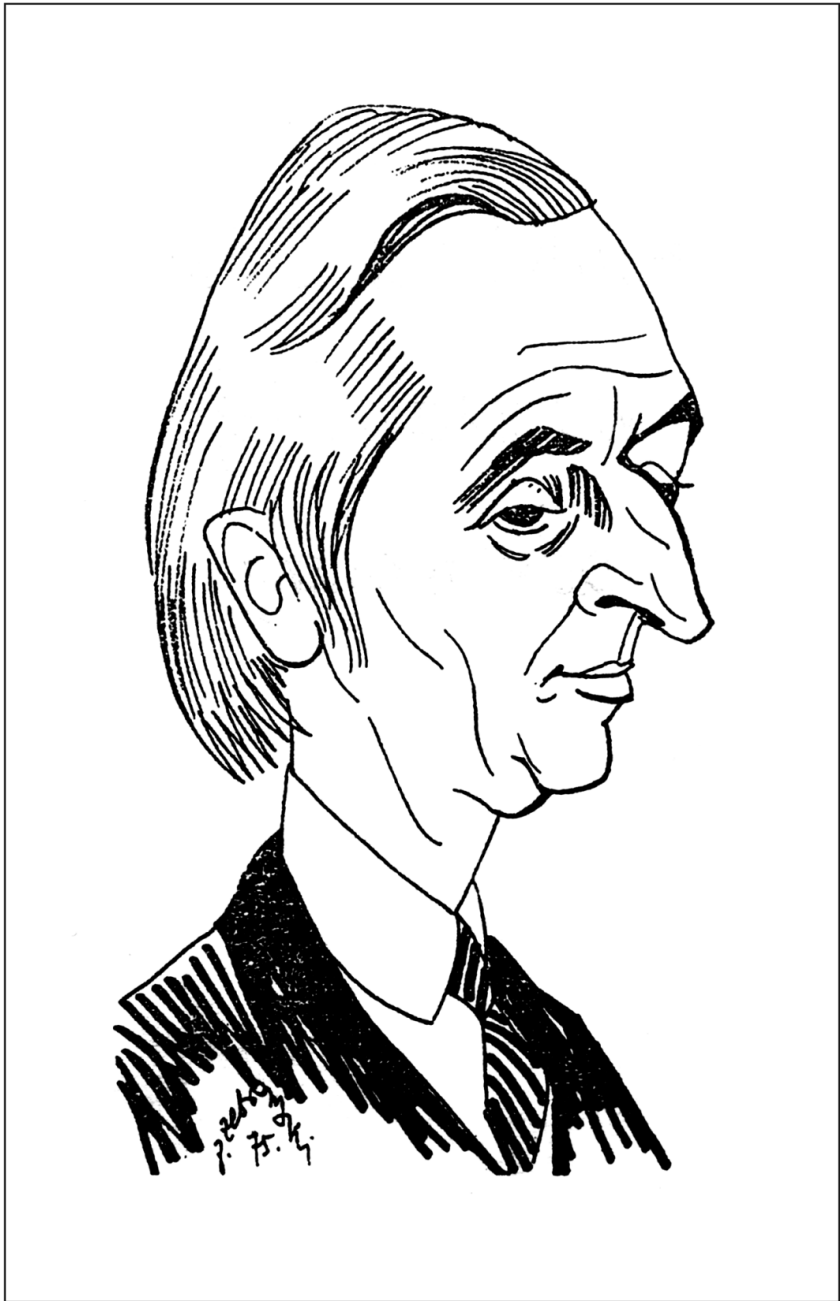

Oficyna

a Wolters Kluwer business

ETYKA
ADWOKACKA

TEKSTY, ORZECZNICTWO, KOMENTARZ

ZDZISŁAW KRZEMIŃSKI

ETYKA
ADWOKACKA

TEKSTY, ORZECZNICTWO, KOMENTARZ

3. WYDANIE

Oficyna

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2008

Stan prawny na dzień 1 lipca 2008 r.

Wydawca:
Izabela Dorf

Redakcja:
JustLuk

Korekta:
Katarzyna Szubńska, Małgorzata Sobczak

Skład, łamanie:
JustLuk, Łukasz Drzewiecki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2008

ISBN: 978-83-7601-214-8

Wydane przez:
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Redakcja Książek
01-231 Warszawa, ul. Płocka 5a
tel. (022) 535 80 00
31-156 Kraków, ul. Zacisze 7
tel. (012) 630 46 00
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
Księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Książkę tę poświęcam moim śp. Rodzicom

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wprowadzenie	13
CZĘŚĆ PIERWSZA. KOMENTARZ	
Zbiór zasad etyki adwokackiej i godności zawodu	33
Rozdział I	
Przepisy ogólne	35
Rozdział II	
Wykonywanie zawodu	63
Rozdział III	
Stosunek do sądu i innych organów, przed którymi występuje adwokat.	113
Rozdział IV	
Stosunek do kolegów	119
Rozdział V	
Stosunek do klientów	129
Rozdział VI	
Praca w samorządzie. Stosunek do władz adwokatury	145
Rozdział VII	
Przepisy końcowe	149

CZĘŚĆ DRUGA. TEKSTY

Zbiór zasad etyki adwokackiej i godności zawodu . . .	153
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lipca 1998 r. w sprawie postępowania dyscyplinarnego w stosunku do adwokatów i aplikantów adwokackich	173
Uchwała nr 9/2008 Naczelnej Rady Adwokackiej z 15 marca 2008 r. – „Regulamin działania rzeczników dyscyplinarnych”	191
Indeks rzeczowy	209

Wykaz skrótów

BMS	– Biuletyn Ministerstwa Sprawiedliwości
BNRA	– Biuletyn Naczelnej Rady Adwokackiej
Dz. U.	– Dziennik Ustaw
k.c.	– ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.)
k.k.	– ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
k.p.c.	– ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.)
k.p.k.	– ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
M.P.	– Monitor Polski
NP	– Nowe Prawo
NRA	– Naczelna Rada Adwokacka
orz. dysc.	– orzeczenie dyscyplinarne
OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSPİKA	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
PiP	– Państwo i Prawo
PS	– Przegląd Sądowy
SN	– Sąd Najwyższy
SD	– Sąd Dyscyplinarny
WKD	– Wyższa Komisja Dyscyplinarna

- WSD – Wyższy Sąd Dyscyplinarny
- WW NRA – Wydział Wykonawczy NRA (obecnie Prezydium NRA)
- „zbiór” – Zbiór zasad etyki adwokackiej i godności zawodu

W adwokaturze uczciwość i honor są to dwie cnoty główne.
F. Payen

Wprowadzenie

1. Dzieje polskiej adwokatury są nierozzerwalnie związane z historią Państwa i Narodu Polskiego. Adwokaci żyli i działali zawsze nie obok społeczeństwa, lecz dla jego dobra i w jego ramach. Naszą siłą było poparcie społeczeństwa, a nie umizgi do rządzących.

A zaczęło się to bardzo dawno, bo w roku 1016, kiedy to król Bolesław Chrobry polecił zapewnić wdowom i małoletnim sierotom oraz ludziom uboższego stanu prawa do otrzymania obrońców z urzędu w sprawach toczących się przed królewskimi sądami. Ci obrońcy mieli być opłacani ze Skarbu Państwa. I trzeba powiedzieć, że to królewskie polecenie było pilnie wykonywane.

I mimo tego, że nie było jeszcze regulacji prawnych zajmujących się ustrojem adwokatury i nie istniał samorząd adwokacki, to przecież była już adwokatura, skoro byli ludzie, którzy podejmowali się obron przed sądami.

Regulacje prawne przyszły w miarę upływu czasu. Pierwsze zapisy znalazły się w królewskich Statutach wiślickich (1347–1370) oraz w Przywilejach nieszawskich (1454–1496).

Marzeniem środowiska adwokackiego było posiadanie własnego niezawisłego od władzy samorządu adwokackiego, który czuwałby nad prawidłowym wykonywaniem zawodu przez adwokatów i chronił ich przed niedopuszczalną ingerencją ze strony władzy państwowej.

Na ten samorząd musieliśmy bardzo długo czekać. Upadek niepodległego państwa przekreślał nadzieje na rychłe ukończenie prowadzonych w tym zakresie prac w ciągu XVII wieku.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości (1918) Naczelnik Państwa wydał dekret zawierający przepisy Statutu Tymczasowego Palestry Państwa Polskiego, który wszedł w życie 1 stycznia 1919 r. Był to najnowocześniejszy tekst w ówczesnej Europie, który stworzył idealne warunki do wykonywania przez adwokatów zawodu obrończego. Opierał się na zasadach obowiązujących w nowoczesnym państwie. Ustrój adwokatury opierał się na pełnej niezawisłości, której strzegł samorząd wybierany w demokratycznych wyborach przez ogół adwokacki. Adwokat, wykonując czynności zawodowe, miał prawo do wolności słowa i pisma. Tę wolność zapewniał mu immunitet adwokacki. Praw klienta chronił nałożony na adwokata obowiązek dochowania bezwzględnej tajemnicy. Wykonywanie zawodu wymagało poczucia godności i świadomości, że każda czynność musi być w zgodzie z etyką zawodową.

W późniejszym czasie wchodziły w życie nowe regulacje prawne (1932 i 1938) dotyczące ustroju adwokatury, lecz podstawowe zasady obowiązujące w zawodzie były na ogół respektowane, chociaż widoczne były w tych nowych przepisach tendencje do ograniczania uprawnień samorządu.

Rok 1939 rozpoczął najtragiczniejszy okres w życiu polskiej adwokatury. Okupanci rozwiązali samorząd adwokacki. Adwokatura zeszła do podziemia (tajny samorząd).

Po zakończeniu wojny w wyniku uchwał jałtańskich i poczdamskich narzuceni przez władze radzieckie nowi czerwoni władcy peerelowsky ograniczyli do minimum uprawnień samorządu adwokackiego. Dekret Ministra Sprawiedliwości z 1945 r. oraz ustawy z 1950 i 1963 r. wpro-

wadziły pseudosamorząd podlegający absolutnej kontroli ze strony władz komunistycznych. Dopiero w roku 1982 uchwalona została przez Sejm nowa ustawa, tzw. prawo o adwokaturze, która utrzymywała jednak, choć w łagodniejszej formie, nałożony na adwokaturę gorset kontrolny. Dopiero po prawie ośmiu latach od upadku w Polsce „realnego socjalizmu” Sejm uchwalił nowelę do prawa o adwokaturze (1997). Wróciliśmy wreszcie do przedwojennego stanu prawnego, oczywiście z pewnymi zmianami podyktowanymi nową sytuacją polityczną i gospodarczą. Mamy autentyczny samorząd, możemy wykonywać zawód w sposób niezawisły. Adwokat decyduje o formie wykonywania zawodu, a nie władza państwowa. Zachowane są podstawowe zasady gwarantujące niezawisłość adwokatury.

Współczesny ustrój adwokatury opiera się na czterech głównych filarach: niezawisły samorząd, immunitet, tajemnica adwokacka i etyka zawodowa.

2. Cechą wyróżniającą polskiej adwokatury jest jej niebywały **patriotyzm** oraz wyczulenie na punkcie **etyki** zawodowej, bardzo rygorystycznej.

3. Patriotyzm. Słowo wiele znaczące w dziejach polskiej adwokatury.

Rzecz znamienna, że w okresie upadku Rzeczypospolitej polscy adwokaci zapisywali najpiękniejsze karty naszej narodowej historii. I nie był to przypadek, że autorem naszego hymnu narodowego był adwokat Józef Wybicki.

I nie przez przypadek u boku Tadeusza Kościuszki znalazł się adwokat Franciszek Barss, a bezpośredni związek z powstaniem mieli adwokaci: Walenty Lalewicz, Michał Mulfers, Wojciech Grzymała i wymieniony wyżej Józef Wybicki.

Podobnie było w czasie powstania listopadowego. Tu trzeba wymienić adwokatów: Jana Olrycha Szanieckiego, A. Krysińskiego, Ludwika Wołowskiego i K. Tochmana.

ADWOKAT
POLSKI
ZA CNOTĄ.

*Tum arbitramur cognoscere unumquod-
quē, cū causas primas et prima
principia cognoscimus.*

Arist: phis: L. 1.

W WARSZAWIE.

* Drukarni Wolney: 479A.

Wielką postacią był lwowski adwokat Franciszek Smolka, aktywista z okresu Wiosny Ludów, skazany za działalność niepodległościową na karę śmierci. Ułaskawiony po trzech latach przez „dobrotliwego” cesarza wraca na scenę polityczną b. Galicji i c.k. Austrii. Był trzykrotnie wybrany na prezydenta (według ówczesnej nomenklatury) parlamentu austro-węgierskiego.

Największą rolę odegrali adwokaci w powstaniu styczniowym. Na pierwszym miejscu trzeba tu wymienić adwokata Henryka Krajewskiego, trzykrotnego zesłańca na Sybir za działalność niepodległościową. W ostatnim rządzie powstańczym Romualda Traugutta był kierownikiem dyrektoriatu spraw zagranicznych. W skład różnych rządów powstańczych (było ich kilka) wchodził adwokaci: Piotr Kobyłański, Oskar Awejde, Henryk Bąkowski. Określone misje delegacyjne pełnili adwokaci: Wincenty Majewski, Antoni Wrotnowski i Józef Kiciński.

„Miarą” wielkiego patriotyzmu było zachowanie się polskiej adwokatury w czasie drugiej wojny światowej, a w szczególności w czasie tragicznych lat okupacji niemieckiej i sowieckiej.

W nieprawdopodobnie ciężkich warunkach okupacyjnych powstało konspiracyjne „podziemne Państwo Polskie”, posiadające sprawnie działającą administrację, podziemną armię, szkolnictwo, prasę, a nawet podziemny parlament. To był „polski fenomen” na skalę światową.

Adwokaci odegrali znaczącą rolę przy powoływaniu do życia tego podziemnego państwa.

I tak, pierwszym Głównym Delegatem Rządu Rzeczypospolitej na tereny centralne był adwokat Cyryl Ratajski, a pod koniec okupacji adwokat Stefan Korboński. W delegaturze tej dyrektorem departamentu sprawiedliwości był adwokat (dziekan) Leon Nowodworski, a po jego śmierci adwokat Feliks Zadrowski. Dyrektorem departamentu in-

formacji i prasy był adwokat Stanisław Kauzík, zaś adwokat Stanisław Peszyński stał na czele Naczelnej Izby Kontroli.

W podziemnych jednostkach wojskowych masowo uczestniczyli adwokaci. Szefem podziemnego kontrwywiadu wojskowego był adwokat Bernard Zakrzewski, zaś całe podziemne sądownictwo karne i cywilne zdominowane było przez adwokatów.

Adwokaci masowo uczestniczyli w powstaniu warszawskim. Niepełna, a jednak licząca kilkaset nazwisk, lista adwokatów – powstańców podana została w pracy *Historia adwokatury polskiej* (A. Kisza, Z. Krzemiński, R. Łyczywek, Warszawa 1995, s. 154 i n.).

W podziemnym szkolnictwie uniwersyteckim – liczne nazwiska adwokatów.

Ten adwokacki patriotyzm opłacony został straszną ofiarą. Dość powiedzieć, że zginęło 56% adwokatów, a wśród aplikantów życie oddało aż 95%!!! Adwokaci potrafili nie tylko pięknie mówić o Polsce, ale także – kiedy trzeba było – za nią umierać.

4. Etyka. Adwokatura polska miała zawsze świadomość, że do prawidłowego wykonywania tego zawodu nie wystarczy jedynie znajomość prawa, lecz że równie ważna jest postawa etyczna. Bez etyki nie można dobrze wykonywać zawodu adwokackiego.

Nawet najlepszy prawnik okaże się złym adwokatem, jeżeli nie będzie miał odpowiedniego przygotowania etycznego.

Trafnie określił to Eugeniusz Waśkowski¹, pisząc: „Żaden zawód nie wystawi uprawiających go osób na tyle pokus co zawód adwokacki.

¹ E. Waśkowski, *Zasady etyki adwokackiej*, Palestra 1968, z. 11, s. 1 i n.